

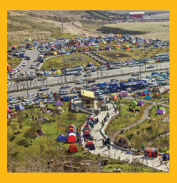
اعدام بی سابقه در عربستان با موجی از واکنش‌های جهانی و منطقه‌ای روبه‌رو شده‌است **محکومیت جهانی جنایت سعودی‌ها**

۱۰

۱۲

بعد از ۱۲سال بی توجهی، دولت سیزدهم برای تأمین ناوگان اتوبوسرانی سنت شکنی کرد **۱۰۰۰ادستگاه اتوبوس اروپایی در راه تهران**

۱۴

پیش‌بینی می‌شود ۲۶میلیون ایرانی نوروز ۱۴۰۱ راهی جاده‌های کشور شوند **طغیان خودروها در سفرهای نوروزی**

همیشه یک جامعه

چهارشنبه ۲۵ اسفنده ۱۴۰۴ | ۱۳ شعبان ۱۴۴۳ | سال سی‌ام | شماره ۸۴۶۳

گزارش

نگار حسین‌خانی روزنامه‌نگار

یک هفته‌ از ترافیک بی سابقه تهران در یک سال گذشته می‌گذرد. ترافیکی که باعث شد شهروندان برای بازگشت به خانه تا ۲ ساعت در خیابان‌ها گیر کنند؛ به طوری‌که با تبدیل خیابان‌ها به پارکینگ، «وقت‌کشی عجیب ترافیکی» در پایتخت رقم بخورد.

روایت و تحلیل تهرانی‌ها درباره این روز هم‌زمانی بارندگی با تردهای شب عید بود، اما همه آن ساعات‌ها که عصب‌ها را تحریک می‌کرد، معلولان در شهر چه کردند. آن پیاده‌هایی که چند ساعت گوشه خیابان منتظر خودرویی ماندند، آنها که برای رسیدن ساعت‌هاشان کش آمد و آن دسته که منتظر بودند و بیماران... ترافیک اسفندماه با همه ما چه می‌کند؟ بی شک روزهای سخت پرتراфик اسفند برای معلولان سخت‌تر خواهد بود. آنها چه ساعت‌هایی را در آخرین روزهای این سال تجربه می‌کنند؟

مسیرها را حفظم، اما...

الناز، به‌علت پیشرفت بیماری‌اش ویلچر نشین شده: «مدتی پیش با عصارا هم می‌رفتم، اما به‌خاطر پیشرفت ام اس الان دیگر ویلچر نشین شده‌ام. از ۱۳ سالگی که متوجه بیماری‌ام شدم درمان را آغاز کردم، اما این بیماری هم سیر و سیکل خود را طی می‌کند.» شیما هم در حال طی کردن همین سیکل بیماری است. او، اما نگران چشم‌هایش شده. بیماری اری بی هر روز صدمه بیشتری به چشمانش می‌زند، اما خودش منتقد است این بیماری او را هر روز قوی‌تر می‌کند. حالا چند ماهی می‌شود که نامزد کرده و فوق‌لیسانسش را هم پیش از تاریکی چشمانش در رشته اطلاع‌رسانی گرفته‌است. او هم درباره رشد بیماری در چشم‌هایش می‌گوید: «خواهرم هم دچار ویلچر نشین شده. منظره‌ها نگاه می‌کنم، پیش خودم می‌گویم روزی می‌شود که دیگر هیچ‌یک از این منظرها را نمی‌بینم و همه چیز سیاه می‌شود. فکر کردن به این حقیقت تلخ است، اما به فرصت‌های حداقلی‌ام فکر می‌کنم. از فرصت‌هایم استفاده می‌کنم.» شیما با توجه به مشکلاتی که در بینایی‌اش دارد، شب‌ها اسلانهایی ببندد و روزها بسیار نزدیک‌بین بوده و دید حداقلی دارد. با وجود این در روابط عمومی شرکت بیمه‌ای در ونگ مشغول به کار است و هر روز مسیر خانه تا سر کار را با وسایل نقلیه عمومی طی می‌کند. او درباره مشکلات حمل‌ونقل و استفاده معلولان از آن می‌گوید: «مسیرها را استفاده‌قدم به قدم اما اتوبوس‌ها درست جایی که باید توقف کنند

نمی‌ایستند. مخصوصا حالا که حجم ترافیک بیش از روزهای دیگر شده‌است. گاهی راه را گم می‌کنم و چاله‌ای را نمی‌شناسم و این وقتی هوا تاریک می‌شود برام سخت‌تر است.» البته این مشکل او، درباره افراد دیگر با معلولیت‌های دیگر رنگ و بوی متفاوت‌تری دارد. الناز ادامه می‌دهد: «در طراحی اتوبوس‌های جدید شاید نگاهی به استفاده معلولان از اتوبوس‌ها کرده باشند، اما این امر در حد طرح مانده و رشد نکرده‌است. مثلا رمپ‌ها اجازه استفاده از اتوبوس را به معلولان ویلچر نشین نمی‌دهند.»

حقوق اولیه و ابتدایی معلولان نیز رعایت نمی‌شود

محمد نیز دچار معلولیت حرکتی است. او می‌گوید: «نمی‌توان مشکلات اسفندماه افراد دچار معلولیت جسمی و حرکتی را از دیگر روزهای سال جدا دانست. با این حال بارندگی و ترافیک ناشی از روزهای پایانی سال دسترسی‌ها را محدودتر می‌کند. آن دسته که خود صاحب وسیله نقلیه نیستند با محدودیت حمل‌ونقل روبه‌رو خواهند بود. مترو شلوغ است و دسترسی به آن بسیار کم می‌شود. از سویی تاکسی ممکن است بسیار سخت گیر این دسته افراد بیاید. از این‌رو با خودروی کمتر و کرایه بیشتر، این گرفتاری‌ها دوچندان خواهد شد. اما آن دسته که خود وسیله نقلیه دارند هم باید در ترافیک بمانند.

بارندگی و ترافیک ناشی از روزهای پایانی سال دسترسی‌ها را محدودتر می‌کند. آن دسته که خود صاحب وسیله نقلیه نیستند، با محدودیت حمل‌ونقل روبه‌رو خواهند بود

این شرایط برای افرادی که دچار معلولیت هستند سخت‌تر است. بخش آزار دهنده ماجرا آنجاست که حقوق اولیه و ابتدایی در نظر گرفته شده برای معلولان نیز رعایت نمی‌شود. منظور محمد از این حقوق همان جای پارک ویژه افراد دچار معلولیت و جانبازان است. او می‌گوید: «با توجه به محدودیت جای پارک در خیابان‌های تهران، این مکان‌های تعبیه شده برای معلولان در روزهای خلوت نیز خالی نیستند و افراد سالم به خودشان اجازه می‌دهند به راحتی این حق را از معلولان سلب کنند. این شرایط خاص نیز به درستی درک و فهمی نمی‌شود. با اینکه اصرار به رعایت چنین حقوقی می‌شود، اما چندان در این خصوص فرهنگسازی نشده‌است.» محمد امبدوار

است خبری که اوایل اسفندماه از سوی وزارت کشور به شهرداری‌ها ابلاغ شد پیگیری گم می‌کنم و چاله‌ای را نمی‌شناسم و این وقتی هوا تاریک می‌شود برام سخت‌تر است.» البته این مشکل‌شان کم‌رنگ‌تر خواهد شد. اینکه اگر فرد ویلچر نشین یا با عصای سفید در خیابان رویت شد خودرو متوقف شده و حق تقدم را به عابر بدهد. چنین مسواری می‌تواند حق معلولان را در خیابان احقاق و حضورشان را پررنگ‌تر کند.»

او به تجربه جریمه شدنش در ۲هفته گذشته اشاره کرده و می‌گوید: «بناز مراجعه به مرکزی درمانی پیدا کردم. در قسمت جای پارک ویژه معلولان خودروهای پارک‌نشین بودند. دویل ایستادم و از ماشین پیاده نشدم، با این حال در آن نقطه جریمه شدم. اینکه خطایی کرده بودم و برای آن جریمه می‌شدم هیچ اشکالی نداشت، اما آیا آن فرد نیز که حق من را پایمال کرده بود جریمه شده بود؟ خیر. متأسفانه با اینکه بارها برای به‌دست آوردن این حقوق پیگیری کرده‌ام، اما ترتیب اثری به آن داده نشده. به گمانم در پایان سال کاش آن حداقل‌هایی را که برایمان در نظر گرفته شده، رعایت نشود. همان نامه که وزارت کشور به پیوست به شهرداری‌ها فرستاده اگر اجرا شود، خیلی از مشکلات ما در خیابان رفع خواهد شد. با اینکه نیازهای زیادی وجود دارد، اما درباره رعایت قوانین موجود باید همت بیشتری به خرج داد.»

آن روزها روی پاهای پدر و مادرم
مریم-فرد دچار معلولیت را در دو دسته تقسیم‌بندی می‌کند. آن دسته که ممکن است بیرون از خانه حضور داشته باشند و دسته دیگر که چنین امکانی برایشان فراهم نیست. اما به نظرش آن دسته که بیرون از خانه فعالیت می‌کنند به‌علت کاستی‌های میلمان شهری دچار مشکلات زیادی خواهند شد. او در تشریح وضعیت خود که سوار ویلچر است اشاره کرده و می‌گوید: «ماشین‌های پارک شده سراسر خیابان و حتی کنار پل‌های روی جوی‌های آب و موتورسیکلت‌های پارک کرده در پیاده‌روها جایی برای عبور ویلچر در خیابان‌های شلوغ اسفند باقی نمی‌گذارد. اما همین حرکت سخت زمانی ناراحت‌کننده می‌شود که یک نفر ته‌سیگارش را از ماشین رویت پرتاب می‌کند یا جلوی ویلچرت می‌اندازد.»

آن دسته که ویلچر سوار هستند باید از ماشین‌های مخصوص استفاده کنند، درحالی‌که این ماشین به راحتی در اختیارشان قرار نمی‌گیرد. بنابراین ناچارند در خانه بمانند و فرصت دیدن شهر شلوغ از آنها سلب خواهد شد. از این‌رو دیدن شهر و خرید عید به زعم مریم برای افراد دچار معلولیت طاقت‌فرساست. او می‌گوید: «همین سختی باعث شده که

بیشتر خریدها و لذت درک لحظه‌های آخر سال برایمان تبدیل به خریدهای هر روز و هر ماه و هر سال دیگر و اینترنتی باشد. آن روزها که روی دو پای پدر و مادرم به بازار می‌رفتم و روزهای پیش از عید را تجربه می‌کردم، پشت وپتین‌های پرنور مغازه‌ها می‌استادیم و در هر مغازه که ذوقم را تحریک می‌کرد می‌رفتم. آن روزها روی پای پدر و مادرم بازار را می‌شتم و خوب می‌دانم روزهای اسفند خیابان‌ها چه رنگ و بویی دارد. اما حالا دیگر از آن لذت محرومم.»

مریم می‌گوید که لذت ماندن پشت چراغ قرمز و دیدن حاجی‌فیروزی که آمده تا عید را نوید دهد، چند سالی است دیگر تجربه نکرده: «این حالا شرایطی است که با همه محدودیت‌هایش تجربه‌اش می‌کنم. البته هستند مراکز خریدی که به تازگی با استانداردهای بهتری افتتاح می‌شوند. مثلا به تازگی به مرکزی می‌روم که اسانسور ویلچرو با راهروهای وسیع و فضای‌های مناسبی دارد که می‌توان خرید را تجربه کرد. اما یکی از آرزوهایم رفتن و خریدن در بازار ۱۵ خرداد است. موافقی که برای تردد چرخ حمل بار ایجاد کرده‌اند باعث می‌شود رفتن به آن بازار نیز برای ما غیرممکن نباشد!ای کاش روزی را در مکان‌هایی برای حضور معلولان در نظر بگیرند. روزی که بتوانیم برویم و جاهایی است که دوست داریم را تماشا کنیم. شاید دیگر زمان آن رسیده از شعارها فاصله بگیریم. زندگی برای افراد دچار معلولیت سخت هست، این حتی با وجود امکاناتی است که ممکن است خانواده در اختیار فرزند معلول خود قرار دهد. شاید لازم باشد زیبایی‌هایی برای این گروه در شهرها ایجاد کنیم. معلولان لذت می‌برند. آنها از زندگی بیرون از خانه خود نیز لذت می‌برند.

اسفند هم مثل همه ماه‌های سال

وقتی از آنها می‌خواهم درباره انگیزه و امیدشان به زندگی بگویند، شیما می‌گوید: «وقتی در دوره کارشناسی رشته کتابداری قبول شدم و برای ثبت‌نام رفتم، مدیر دانشکده به جای حمایت گفت چرا می‌خواهم با این وضعیت درس بخوانم؟ بهتر است در خانه بنشینم و گلدوزی کنم. پایان ترسم اول شاگرد ممتاز شدم. وقتی از مدیرم خواستم تا کمی زودتر از سر کار به منزل بروم تا به تازگی هوا برنخورم و مشکلی برام پیش نیاید، قبول نکرد و گفت شرایط همین است، اگر نمی‌دانم می‌توانم کار نکنم. اما این را خوب می‌دانم که نباید منتظر امید دیگران باشم. چون در این صورت باید در خانه بنشینم و افسردگی بگیرم. من گاهی پیش از یک فرد سالم فعالیت می‌کنم.» او می‌گوید که بزرگ‌ترین مشکل معلولان این روزها رفت‌وآمد است: «زمانی بود که شرکت‌های خصوصی رفت‌وآمد معلولان را

برعهده داشتند. این روزها البته این سرویس‌ها دایر نیستند و افراد معلول باید با مشکلات رفت‌وآمد دست‌وپنجه نرم کنند. خصوصا در روزهای پایان سال. تصور کنید جایی برای رفت‌وآمد یک فرد عادی نیست چه برسد شما سوار ویلچر هم باشید.» نجفی مبتلا به نوعی راشیتیسم مزمن است. این بیماری به واسطه کمبود کلسیم در استخوان‌ها ایجاد می‌شود به طوری‌که هسته کلسیم درون استخوان وجود ندارد و فرد ناچار به استفاده از صندلی چرخدار می‌شود. او می‌گوید: «این که من تا چه اندازه شرایط را برای خودم فراهم و مشکلات را مرتفع کرده‌ام مهم نیست، این مهم است که اگر یک‌بار و فقط یک‌بار نیاز به استفاده از وسایل نقلیه عمومی پیدا کردم بتوانم از آن استفاده کنم.

اگر ویلچر نشین بتواند وارد ایستگاه اتوبوس شود هم نمی‌تواند وارد اتوبوس شود، چون میله‌های اتوبوس مانع از ورود معلولان با چرخ به اتوبوس می‌شود. از طرفی اتوبوس‌هایی دو پله هستند که این هم مانع از ورود ویلچر به اتوبوس می‌شود.» او معتقد است مشکلات گاهی نازک‌تر از مو می‌شوند و خود را نشان می‌دهند. بعد پیشنهاد می‌کند برای درک آن خودمان را برای ۱۰ دقیقه هم که شده جای یک معلول قرار دهیم تا مشکلاتش را بهتر درک کنیم: «اگر ویلچر نشینی با مادرش برای هواخوری به پارک برود نمی‌تواند از سرویس بهداشتی استفاده کند. حتی مساجد هم برای استفاده معلولان تجهیز نشده‌اند. درباره پل‌های هوایی هم اوضاع بر همین منوال است. پل‌ها با عرض ۱،۵ سانت ساخته شده و چرخ ما توی آن گیر می‌کند و چپ می‌شود. اسفندماه هم مثل همه

سال‌ها ماهی برای گردش معلولان در شهر نیست.»

نکته‌ها

زهرا شیرزاد دکتری حقوق عمومی دانشگاه شهید بهشتی

نگاه

نگاهی به حقوق معلولان در شهر

نخستین گام در راستای نظام‌مندی حوزه شهری در ایران مسبقو به تصویب قانون شهرسازی به سال ۱۳۳۴ در کمیسیون مشترک مجلسین شورا و سناست. پس از آن، قانون تأسیس وزارت آبادانی و مسکن در ۱۳۴۲ به تصویب رسید که در آن از تهیه و اجرای طرح‌های شهرسازی سخن به میان آمد.

سرانجام «قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران» در ۱۳۵۱ به تصویب رسید که تصمیم‌گیری در زمینه مقررات شهرسازی را از محدوده وظایف و اختیارات یک وزارتخانه خارج و در صلاحیت شورای از وزیران ۸وزارتخانه قرار داد. این قانون ترتیباتی در باره ساخت‌وساز، حفاظت از فضای سبز شهرها و گسترش آن، فضاهای فرهنگی، ورزشی و تفریحی و مانند آنها و میزان تراکم و ارتفاع ساختمان‌ها و خطوط عقب‌نشینی در کوچه‌ها و خیابان‌ها و کاربری زمین‌ها برقرار کرده‌است. تدوین طرح جامع برای شهرها و سپس طرح‌های تفصیلی از مصوبات شورای عالی شهرسازی و معماری است. البته روند قانونگذاری در حوزه شهری و مرتبط با حقوق معلولان و افراد ناتوان شده و حق تقدم را به عابر

اگر قوانین وضع شده برای افراد دچار معلولیت لحاظ و اجرایی شود، مشکلات‌شان کم‌رنگ‌تر خواهد شد. اینکه اگر فرد ویلچر نشین یا با عصای سفید در خیابان رویت شد خودرو متوقف شده و حق تقدم را به عابر بدهد.

به‌ویژه پس از جنگ تحمیلی، ضرورت پرداختن به مسائل معلولان و جانبازان نمود عینی‌تری پیدا کرد. از نمونه این توجهات می‌توان «دستورالعمل و ضوابط مناسب‌سازی برای معلولان جسمی و حرکتی» مصوب شورای عالی معماری و شهرسازی را در سال ۱۳۷۸ نام برد که نابه‌حال مלאک عمل مناسب‌سازی در سراسر کشور بوده‌است. این ضوابط همگام با قانون جامع‌حمایت از معلولان و آیین‌نامه‌های اجرایی آن به‌عنوان سند زرنی برای مناسب کردن فضای شهری و معماری مدنظر قرار گرفته‌است. متأسفانه به‌رغم توجه مستمر و تصویب ضوابط و مقررات پیش‌رو در زمینه رعایت وضعیت و حقوق معلولان در شهر و تأکید مداوم بر اجرای مقررات از سوی نهادهای ذیصلاح در امر صدور مجوزهای ساخت‌وساز با مجری طرح‌های عمومی و دولتی در سطح شهر همچنان شاهد بی‌توجهی‌های مستمر و عامدانه نسبت به این مقررات در فرایندآاره شهر و گسترش ساختمان‌های فاقد استانداردهای لازم در جهت رعایت وضعیت معلولان هستیم. به‌نظر می‌رسد

فقدان مرجع مستقل ملی برای نظارت بر اجرای مقررات مذکور، بی‌توجهی دستگاه‌های فرهنگی به موضوع مناسب‌سازی و فرهنگسازی در جامعه، فقدان برنامه‌ریزی منسجم و صحیح و قابل‌اجرا برای کلیه دست‌اندر کاران و آشنفگی‌های موجود در نظام‌های مدیریتی شهری ناشی از عدم تسلط بر اصول مدیریت شهر و عدم‌احاطه بر مسائل و دانش روز در بین دستگاه‌های دولتی، ناآشنایی مهندسان

و مشاوران و عوامل ساخت‌وساز فیزیکی جامعه و کم‌توجهی سازمان نظام‌مسناسی به موضوع و عدم آگاهی و آشنایی کامل جامعه هدف نسبت به این بخش از حقوق شهروندی خود از مهم‌ترین دلایل این بحث باشد.

مهم‌ترین و پرکاربردترین قانونی که از سال‌های دور در حوزه مناسب‌سازی معابر عمومی مورد استناد و استفاده قرار می‌گیرد تحت عنوان «ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای افراد معلول جسمی- حرکتی مصوبه مورخ ۱۳۶۸/۸/۱۲ و اصلاحیه آن موضوع مصوبه ۱۳۷۰/۳/۲۱ مورخ ۱۳۷۸/۱۱/۱۶ شورای عالی شهرسازی و معماری ایران شناخته می‌شود. شهرداری تهران در ۱۳۸۴/۱۰/۱۷ با صدور بخشنامه‌ای خطاب به کلیه معلولان، مشاوران، شهرداران مناطق ۲۲گانه و سازمان‌ها و شرکت‌های تابعه شهرداری، دستور مناسب‌سازی فضاهای شهری تهران را حداکثر تا پایان سال ۱۳۸۵ صادر کرد. همچنین براساس یکی از مفاد این بخشنامه، شهرداری‌ها موظف‌اند از صدور پروانه‌احداث و پایان کار برای ساختمان‌ها، اماکن و معابری که ضوابط و مقررات شهرسازی را برای معلولان رعایت نکرده باشند، خودداری کنند.

در راستای اجرای همین بخشنامه و به‌رغم سپری شدن مهلت زمانی مندرج در بخشنامه، معاون فنی و عمرانی شهرداری تهران در ۱۳۸۶/۲/۱۲ و در راستای اجرای مصوبه ۱۳۸۵ شورای اسلامی شهر تهران، بخشنامه شماره ۱۳۴۷/۱۰/۱۷ در خصوص «مناسب‌سازی معابر، پارک‌ها و ساختمان‌های عمومی» صادر کرد و در بند سوم آن، پیش‌بینی مسیر ویژه نابینایان را در احداث معابر پیاده و تغییر جنس کف‌سازی در تقاطع‌ها را الزامی دانست.

همچنین، شورای اسلامی شهر تهران در اردیبهشت ۱۳۸۸ با تصویب برنامه هساله اول شهر تهران و در بند ۱۵ آن، شهرداری تهران را موظف کرد برای تأمین امنیت و سلامت شهروندان با اولویت حرکت جانبازان، معلولان و سالمندان و با توجه به مفاد مصوبات شوراای اسلامی شهر تهران و سایر قوانین و مقررات موضوعه نسبت به ارائه برنامه اجرایی مشخص حداکثر ظرف مدت ۶ ماه در خصوص ساماندهی شبکه‌های دسترسی مناسب و حرکت پیاده برای تردد آرام و ایمن در محلات و بین محلات، اقدام کند. همچنین یکی از اقدامات مهم در مناسب‌سازی، اختصاص فضای ویژه‌ای از ناوگان حمل‌ونقل عمومی اعم از اتوبوس و مترو برای کم‌توانان جسمی است. در مجموع، آنچه در ایران به‌عنوان مناسب‌سازی سیستم حمل‌ونقل شهری غالباً مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد، مناسب‌سازی وسایل حمل‌ونقل شهری و ایستگاه‌های آنهاست، ولی آنچه توجه بیشتری را در این زمینه می‌طلبد، مناسب‌سازی پیاده‌روها و مسیرهای حرکت پیاده‌است. بنابراین آنچه در اولویت ساماندهی برای مناسب‌سازی سیستم حمل‌ونقل شهری باید قرار گیرد، ابتدا مسیرهای پیاده‌است و در اولویت دوم وسایل و ایستگاه‌های وسایل حمل‌ونقل عمومی مطرح می‌شود.

افراد معلول باید با مشکلات رفت‌وآمد دست و پنجه نرم کنند؛ خصوصا در روزهای پایان سال. تصور کنید جایی برای رفت‌وآمد یک فرد عادی نیست چه برسد به شما که سوار ویلچر هم باشید.

عکس: مهشوی/سانا.تل